

พระรูป
สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

เมื่อท่านเข้าไปในบริเวณพระราชวังจันทน์จะพบ พระรูป
สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ประดิษฐานอยู่ในศาลสมเด็จพระ
นเรศวรมหาราช ลักษณะของศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เป็น
ศาลทรงไทยแบบตรีมุข พื้นคอนกรีตเสริมเหล็กปูด้วยหินอ่อน ผนัง
ก่ออิฐถือปูน หลังคามุงกระเบื้อง ข้างในประดิษฐานพระรูปสมเด็จพระ
พระนเรศวรมหาราชหล่อด้วยโลหะเท่าพระองค์จริงประทับนั่ง พระหัตถ์
ถือพระสุวรรณภิงคาร หลังน้ำประกาศอิสรภาพที่เมืองแครง ทั้งศาล
และพระรูปนี้กรมศิลปากรสร้างเสร็จเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ.
2504 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระ
พระบรมราชินีนาถเสด็จทรงเปิดอนุสาวรีย์นี้เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ.
2505

เดิมทีเดียวในบริเวณพระราชวังจันทน์นี้ เป็นที่ตั้งของศาล
เทพารักษ์มาก่อน ซึ่งศาลเทพารักษ์นี้ ร้อยเอก หลวงเชื้อชำนาญเกณฑ์
ได้เรียบเรียงไว้ในหนังสือ "ตำนานเมืองพิษณุโลก" ว่า

พระรูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

พระรูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (องค์เดิม)

“ศาลนี้ตั้งอยู่ภายในบริเวณพระราชวังจันทน์ทางด้านหลังเรียกกันในปัจจุบันว่าศาลอดีตมหาราช แต่มักเรียกกันทั่วๆ ไปว่า ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง ตัวศาลเป็นเรือนไม้ขนาดเล็กยกพื้นสูงหลังคามุงสังกะสี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2444 ในคราวเสด็จเลียบมณฑลฝ่ายเหนือ บนศาลมีรูปเทพารักษ์ทรงเครื่องอย่างกษัตริย์รูป 1 สมมติกันว่าเป็นพระรูปอดีตมหาราชซึ่งครองเมืองพิษณุโลกแต่โบราณ เทพารักษ์ที่ศาลนั้นนอกจากจะเป็นที่นับถือของชาวเมืองแล้ว ยังปรากฏว่า พระเจ้าแผ่นดินและเจ้านายบางพระองค์ที่เสด็จมาถึงเมืองพิษณุโลก ได้เคยเสด็จไปกระทำการสังเวชชาด้วย”

ต่อมากรมศิลปากรได้ให้ นายสิทธิเดช แสงหิรัญ ช่างของกรมศิลปากรปั้นพระรูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราชขึ้น แล้วหล่อด้วยปูนปลาสเตอร์ เป็นพระรูปยืนสูงประมาณ 1.50 เมตร พระหัตถ์ขวามือทรงแสงดาบ พระรูปนี้ได้ตั้งไว้ในศาลเทพารักษ์นั้นด้วย แต่เปลี่ยนเป็นเรียกกันว่า “ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช” และต่อมาเมื่อกรมศิลปากรได้สร้างพระรูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และสร้างศาลขึ้นใหม่ ศาลเก่าจึงถูกยกไปตั้งไว้ข้างโรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม และได้อัญเชิญรูปเทพารักษ์สลักไม้และพระรูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราชไปเก็บไว้ที่สาขาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร

